

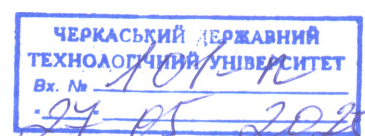
**ВИСНОВОК РЕЦЕНЗЕНТА,
кандидата політичних наук, доцента
Куницького Миколи Прокоповича
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
Радущького Олександра Романовича
«Феномен децентралізації в політичному просторі»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 033 «Філософія»**

Актуальність теми дослідження. Одним із ключових напрямів модернізації системи державного управління та важливим елементом трансформації політичного простору в Україні є процес децентралізації, який розпочався у 2014 році. Його метою є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

За десять років децентралізація в Україні набула системного характеру, що дозволило не лише змінити адміністративно-територіальний устрій, але й переосмислити саму природу відносин між центром та місцевими громадами. В українських реаліях децентралізація постала як складний та багатовимірний процес, що включає не лише управлінський аспект, а й глибоко впливає на формування нових політичних ідентичностей, трансформацію політичної культури, перерозподіл влади та зміцнення демократичних практик на місцях.

Утворення об'єднаних територіальних громад, передача повноважень та фінансових ресурсів на місця стали підґрунтям для формування нової архітекτονіки політичного простору, в якій традиційна вертикаль влади доповнюється горизонтальними зв'язками між суб'єктами місцевого самоврядування.

Водночас децентралізація породжує низку викликів – від нерівномірного розвитку громад до загрози надмірної фрагментації влади або появи нових форм політичного патронажу на місцевому рівні.

Потреба дослідження феномену децентралізації обумовлена необхідністю дати оцінку результатам реформи з точки зору формування ефективного публічного управління та осмислити її вплив на громади, механізми політичної комунікації та зміни у структурі влади з іншого. У зв'язку з цим особливої ваги набуває аналіз децентралізації не лише як адміністративного процесу, а як політичного феномену, що змінює конфігурацію влади, сприяє розвитку локальної демократії та створює нові форми політичної мобілізації. Таким чином, актуальність обраної Радуцьким О.Р. теми дослідження не викликає сумніву.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення з дисертацією, для написання якої автор провів вичерпний аналіз сучасної української та зарубіжної наукової літератури (разом 217 джерел) та опублікованими науковими працями дозволяє констатувати, що основні наукові положення роботи, висновки і рекомендації Радуцького О.Р. є достатньо достовірними, теоретично і методично обґрунтованими.

Позитивне враження в дисертаційній роботі справляє застосування широкого спектру методології наукового дослідження (с. 26-27): цивілізаційний та культурологічний підходи до соціально-політичних феноменів гарантували необхідний масштаб розгляду проблеми децентралізації влади в контексті політичної реальності та політичного простору України та глобалізованого світу; діяльнісний підхід забезпечив динамічний і людиномірний спосіб інтерпретації досліджуваного явища; використання інформаційного підходу було зумовлене феноменом цифровізації соціального і політичного простору.

У першому розділі дисертації автором обґрунтовано філософський підхід до децентралізації, виходячи за межі вузькоспеціальних (політологічних, соціологічних) інтерпретацій. Проаналізовано історико-філософські витоки концепції децентралізації, починаючи з античних (с. 33) уявлень про розподіл влади (Платон, Аристотель) до її термінологічного оформлення в епоху Просвітництва (А. Токвіль, М. Блок, П. Ж. Прудон) (с. 54). Продемонстровано

іманентну онтологізованість функціональних та структурних інваріантів влади у західній традиції (с. 39). Розкрито зміст поняття «комплементарність» як основоположну смислогенеративну настанову, що визначає взаємодію між центрами влади (с. 57). Обґрунтовано людиномірний та ідеологічний виміри децентралізації (с. 60-61), її потенціал у лібералізації та гуманізації уявлень про політичну структуру, а також як фактор демократизації політичного простору, особливо в умовах війни (с. 80).

У другому розділі дисертант критикує переважно дескриптивний підхід до децентралізації в українській науці, наголошуючи на необхідності соціально-філософського, екзистенційного та людиномірного осмислення (с. 95). Децентралізація розглядається не лише як інструмент оптимізації, а як акт соціальної та політичної інтеракції між владою та громадянами (с. 97), що вимагає готовності обох сторін. Автор виокремлює інформаційно-консенсусний аспект, що стосується формування моделей групової та індивідуальної поведінки (с. 100), екзистенційно-аксіологічний тип політичної поведінки, що є тотожним політичній участі у партисипативній демократії (с. 103) та суб'єктно-ідентичнісний вимір децентралізації (105), на якому самоврядування змінює рецепцію політичної реальності та впливає на формування ідентичності, що ґрунтується на свідомому виборі. В цьому розділі дисертант підкреслює, що філософський аналіз необхідний для розуміння глибинних трансформацій, які децентралізація привносить у життя людей, особливо в контексті цифровізації та викликів гуманізму.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячений аналізу трансформацій політичного простору під впливом децентралізації. Автор зосереджується на взаємодії топосів (зовнішніх маркерів) та локусів (ідентичнісного самоусвідомлення) у формуванні масової свідомості (с. 158). Також досліджується вплив цифровізації на децентралізаційні процеси (с. 167), особливо в умовах війни в Україні, де цифрові інструменти можуть бути як засобом маніпуляцій, так і ефективного контролю. Виокремлюється поняття фрактального характеру смислогенерації у владній структурі (с. 196), що

відображає самоподібність політичної поведінки та взаємодій. Дисертант обґрунтовує багаторівневність децентралізації (с. 199), що охоплює консолідуючий/дефрагментуючий, структурно-агрегаційний, економічний та культурний рівні. Підкреслюється роль правового регулювання, політичної активності громадян та незалежності судової влади як ключових факторів успішної децентралізації та демократизації суспільства.

Усі розділи роботи взаємопов'язані і відповідають визначеній меті та поставленим завданням. Дисертація являє собою завершену наукову працю з цілісною структурою, науково обґрунтованим змістом й виразною авторською манерою викладення матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи Радущького О.Р. обумовлена перш за все спробою здійснити поліаспектний аналіз феномену децентралізації влади поза окресленими моделями тлумачення цього явища на екзистенційному і соціальному, політичному, державному та культурному рівнях.

Наукова новизна одержаних в процесі дослідження результатів полягає в таких наукових доробках, які представлені вперше:

- запропоновано виокремити інформаційно-консенсусний аспект процесів децентралізації влади, який визначає формування моделей групової та індивідуальної поведінки в політичному просторі;
- виокремлено екзистенційно-аксіологічний тип політичної поведінки, який розглядається як іманентний політичній участі індивідів і спільнот у владних структурах і діяльності в межах партисипативної демократії і який експлікується в процесах децентралізації влади;
- концептуалізовано суб'єктивно-ідентичнісний вимір децентралізації влади та його інтерактивний характер, який полягає у впливі перетвореної людською активністю політичної реальності на політичний простір, структури, механізми та інституції влади;
- виокремлено феноменологічний та епістемологічний аспекти децентралізації як такі, що трансформують когнітивні механізми індивідуальної

та групової свідомості через соціальні та політичні практики як епістемологічні;

- запропоновано використання понять топосів і локусів контролю, які фіксують уявлення та обумовлюють рецепцію децентралізації влади в громадській думці, масовій свідомості, політичному волевияві, процесах набуття групової та індивідуальної ідентичності включно з локальними ідентичностями, формування яких передбачають процеси децентралізації влади;

- запропоновано поняття фрактального характеру смислогенерації у владній структурі, трансформованій процесами децентралізації, яке визначає специфіку політичної та соціальної комунікації в політичному просторі;

- виокремлення раціонально-фідеїстичного аспекту самоусвідомлення й самоідентичності громадян і спільнот, який залежить від і формується саме процесами децентралізації влади.

Наукові результати, одержані в ході дослідження мають як теоретичне так і практичне значення (с. 29-30). Використані в роботі підходи та одержані за їх допомогою дослідницькі результати розширюють теоретичну площину політичної філософії, філософської антропології, політології, соціології, теорії управління, філософії інформації, соціальної психології та інших суміжних гуманітарних, соціальних і поведінкових наук щодо інтерпретації феномену децентралізації влади. Аналіз проблематики децентралізації влади дозволив поглибити розуміння цього феномену в контексті сучасної соціальної динаміки та зміни життєвих форм людей, а також політичного простору їхньої взаємодії на всіх рівнях. Матеріали дисертації можуть бути використані в процесі розробки програм фахових і спеціальних дисциплін для студентів різних спеціальностей закладів вищої, передвищої освіти, а також у подальших наукових розвідках щодо змісту та напрямів реформування влади в Україні, практичній діяльності з впровадження децентралізації на різних владних рівнях.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст дисертації повною мірою викладено у достатній кількості одноосібних публікацій у вітчизняних фахових наукових виданнях, що відносяться до категорії Б, а також у матеріалах конференцій різного рівня.

Рекомендації з використання результатів дослідження. Провідні теоретико-методичні положення, основні результати і висновки дисертаційного дослідження мають важливе значення для підвищення ефективності процесу децентралізації влади в політичному просторі сучасної України. Загалом дисертація свідчить про належний рівень підготовки здобувача, володіння ним сучасними науковими методами, критичним мисленням, практичним підходом до обраної проблеми, що дало змогу з'ясувати стан її розробленості у сучасній теорії та практиці, визначити алгоритм та шляхи реалізації дослідницьких завдань.

Зауваження та дискусійні положення роботи. Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи виникли дискусійні питання та зауваження до її змісту:

1. Варто було глибше розкрити, як саме культурно-комеморативна обумовленість децентралізації проявляється в сучасних українських реаліях, можливо, з конкретними прикладами впливу історичної пам'яті чи культурних наративів на процеси децентралізації.

2. Враховуючи значну увагу до впливу цифровізації та війни в Україні, було б доцільно навести та проаналізувати конкретні приклади, які демонструють як позитивні, так і негативні аспекти використання цифрових інструментів у процесах децентралізації під час збройного конфлікту.

Зазначені зауваження могли б посилити практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Викладені зауваження мають суб'єктивний характер, не є принциповими і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Радуцького О.Р.

Загальні висновки. За своїм змістом, обґрунтованістю одержаних висновків та новизною отриманих результатів дисертаційне дослідження Радущкого Олександра Романовича «Феномен децентралізації в політичному просторі» відповідає чинним вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 31.05.2019 № 759) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 033 Філософія.

Рецензент:

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри філософських
і політичних наук Черкаського
державного технологічного університету

Микола КУНИЦЬКИЙ

Підпис к. політ. н., доцента Миколи Прокоповича Куницького засвідчую.

Учений секретар
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ